

”Kansalaisjärjestöt haluavat tehdä maailmasta paremman paikan elää.”

**Pyöreät pöydät keskustelu kansalaisjärjestöjen
mahdollisuudesta auttaa ukrainalaisia ja puolustaa
demokratiaa -raportti**

**Kriittinen
Korkeakoulu**

Lyhyesti

Kansalaisjärjestöt kokoontuivat pyöreään pöytään Zoom-alustalla 7.3. 2022 klo 14:30-16 keskustelemaan mahdollisuuksista auttaa ukrainalaisia ja puolustaa demokratiaa.

Tilaisuuteen kutsuttiin laajasti kansalaisjärjestöjä, yhteiskunnallisia vaikuttajia sekä -verkostoja tarkastelemaan mm. humanitääristä auttamista sekä demokratian puolustamista niin Ukrainassa, Euroopassa kuin globaalisti. Keskustelussa nousi esiin muutama tähdellinen seikka:

- *”Suora apu sota-alueelle sekä sieltä pakeneville kannattaa ohjata kokeneiden humanitääristen järjestöjen kautta. Esimerkiksi osallistua SPR:n keräykseen: <https://www.punainenristi.fi/>”*
- *”Avun pitää vastata tarvetta. Meidän ei pidä hosua, vaan toimia koordinoitusti. Varsinkin Suomeen saapuvat avuntarpeessa olevat tulevat tarvitsemaan mitä moninaisempaa apua välittömästi sekä pitkään, vuosien ajan mm. sivistys- ja osaamis-, ja työllistymiskysymyksissä.”*

Tilaisuudessa perustettiin kaksi työryhmää: Työryhmä 1 miettimään ja koordinoimaan laajasti järjestökentän apua Suomeen saapuville pakolaisille. Työryhmä 2 perustettiin miettimään pidemällä aikavälillä sotaan ja kriisiin liittyviä kansainvälisiä kysymyksiä, järjestöjen auttamismahdollisuuden tiekarttaa, demokratian tulevaisuutta sekä kansalaisyhteiskunnan uudelleen rakentamista sodan runtelemissa maissa, välittömästi Ukrainan lisäksi myös Venäjällä ja Valko-Venäjällä, jos vain mahdollista.

Tilaisuudessa noudatettiin Chatham House -sääntöä eli esitettyä tietoa saa vapaasti käyttää, mutta asian esittäjän henkilöllisyyttä ei kerrota eikä asiasisältöä yhdistetä esittäjäänsä. Tämä pätee myös keskustelun muistioon.

Tilaisuuteen osallistuivat, ilmoittautumisjärjestyksessä Suomen Operaatio Libero ry, Pirkanmaan Martat ry, Marttaliitto ry,

Etelä-Helsingin kansalaisopisto, Tekstin talo ry, Nuoren voiman liitto, Setlementtiliitto, Kansalaisfoorumi, Marttaliitto ry, Parisuuhdekeskus Kataja ry, Työväen Sivistysliitto, Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ry, Autismiliitto/Autism Finland, Kansalaisareena ry., Suomi Seura ry, Suomen partiolaiset, Invalidiliitto, SPR, Sitra, Väestöliitto, Opintokeskus Sivis, Avoin yhteiskunta ry, ja Finns for Ukraine -verkosto. Osallistujia oli 33.

Tilaisuuden kutsuivat KVS-säätiö ja Kriittinen korkeakoulu. Tilaisuuden puheenjohtajana toimi dialogiammattilainen, Severi Hämäri, Kriittisen korkeakoulun pj.

Tilaisuudessa alustivat Ulkoministeriön yksikönpäällikkö Sirpa Oksanen ja asiantuntija Riikka Mikkonen.

Raportti

Mitä konkreettista voimme tehdä yhdessä ukrainalaisten auttamiseksi?

7.3. Pyöreän pöydän tilaisuuden kulku:

14:30 Avaussanat, Lauri Tuomi, KVS-säätiö
14:35 Tilannekuva: Ukrainan sota ja ukrainalaisten avuntarve, Ulkoministeriön yksikönpäällikkö Sirpa Oksanen ja asiantuntija Riikka Mikkonen.
14:50 Vapaa keskustelu käytössä olevista keinoista ukrainalaisten auttamiseksi
15:20 Keskustelua yhteisistä tavoitteista pidemmällä aikavälillä ukrainalaisten tueksi
15:40 Työryhmien perustaminen
16:00 Tilaisuuden päätös

Välittömästi avusta sota-alueelle ja sieltä pakeneville

Järjestöjen verkostoa ukrainalaisten auttamiseksi ja avun koordinaatiota pidettiin keskustelussa erityisen tärkeinä. Sota-alueelle meneminen on vaarallista ja avun ohjaaminen edellyttää osaamista. Tässä tilanteessa paikan päällä auttaminen tapahtuu parhaiten kokeneiden humanitääristä apua tarjoavien järjestöjen, kuten SPR:n kautta. Koordinoimaton apu ei saavu perille. Lisäksi, esimerkiksi kuljetukset sellaiselle avulle, jota ei tarvita, estää tarvittavan avun perillemeno.

Tavoitteita ei pidä sekoittaa: humanitääriäinen apu ja sotilaallinen apu ovat eri asioita. Järjestöt jotka tekevät humanitääristä apua eivät voi olla mukana sotilaallista apua tuottavissa hankkeissa.

Tarvitsemme Suomessa laajaa keskustelua ja tehokasta tiedon jakamista siitä, mitä apua todella tarvitaan. Esimerkiksi tarvitsemme muistilistoja asioista joita huomioida ja linkkilistoja tärkeästä informaatiosta. Tarvitsemme kaikki tietoa siitä, miten auttaa oikein, vaikuttavasti ja tarpeen mukaan.

Meillä on valtavasti toimijoita, ja halu auttaa on suurta, mikä on hienoa.

Auttaessa ei pidä unohtaa, että avun tarvis-joita on monia ja monenlaisia

Meidän ei pidä unohtaa Venäjän aloittaman sodan ja Ukrainan humanitäärisen kriisin aikana muita vakavia hätätiloja, sotia sekä kriisejä, joita on useita. Esimerkiksi Kabul ja Afganistanin tilanne pitää muistaa.

Huomiota haluttiin kiinnittää heikoimmassa asemassa olevien asemaan sekä sodan keskellä että pakolaisina. Järjestöt haluavat huomioida ja auttaa vammaisia, vanhuksia, lapsia, vähemmistöjä sekä erilaisten sairauksien ja muiden esteellisyyksien kanssa eläviä. Erityisjärjestöjen osaaminen on tässä erittäin tärkeitä.

Syrjinnän ehkäisy ja disinformaation torjunta

Suomessa asuvien ukrainalaisten lisäksi Suomen venäjänkieliset tarvitsevat tukea tässä tilanteessa. Sodan seurauksena Suomessa on ilmennyt häirintää, ulossulkemista, kiusaamista ja muuta epäasiallista käytöstä. Syrjintä ”ampuu Putinin lapaan” eli hän tavoittelee sitä, että Suomen venäläiset kokevat ulkopuolisuutta yhteiskunnassamme.

Keskustelussa nousi esiin myös hybridi-vaikuttamisen uhka ja disinformaation torjunta.

Rasismien vastaisella viikolla voisimme tuoda esiin yhteistä rintamaamme esimerkiksi jakamalla tätä viestiä:

”Maailman tapahtumat nostavat myös Suomessa pintaan syrjimistä ja #rasismi:a. Olemme mukana #kansalaisjärjestöt ja #säätiöt-verkostossa, ja #antirasistinen toiminta on meidän kaikkien velvollisuus, joka päivä. Lisätietoa: @PunainenRisti
<https://www.punainenristi.fi/rasisminvastainen-viikko>”

Mitä voisimme tehdä pidemmällä aikavälillä ukrainalaisten tueksi?

Mitä voisimme tehdä Euroopassa ja globaalisti demokratian puolustamiseksi?

Osaaminen, työllistyminen ja kotoutuminen

Kotouttamista ja työllistymistä pitää osata tukea uudella tavalla. Tarvittavan osaamisen kartuttaminen, kielitaito ja sivistystyö ovat tässä tarpeen. Meidän pitää ottaa oppia siitä, mitä on tähän mennessä tapahtunut kotoutumisessa.

Suomen ukrainalaisten järjestäytymisen tukeminen ja yhteistyö järjestötasolla on tarpeen kotoutumisen tukemiseksi. Tämä on toimintaa, jota järjestöt pystyvät hyvin tekemään. Silti on muistettava, että järjestöjä ja toimijoita on monenlaisia ja niillä on kaikilla hyvin erilaiset tavoitteet. Näistä on oltava tietoisia. Humanitääristä ja sotilaallista apua ei pidä sekoittaa.

Järjestöjen tuki Ukrainassa järjestökentälle on tällä hetkellä tuenilmaisuja sekä tiedonvaihtoa.

Työryhmät

Järjestöjen auttamistyöhön kuuluvat paitsi Ukrainassa tapahtuvan humanitäärisen työn tukeminen niin myös Suomessa paikallinen apu pakolaisille, Suomen ukrainalaiselle väestölle sekä Suomen venäjänkielisille.

Kaiken auttavan toiminnan koordinaatio on tärkeää. Pyöreä pöytä perusti kaksi koordinaatiotyöryhmää. Työryhmä 1 koordinoi järjestöjen Suomessa tapahtuvaa auttamistoimintaa ja Työryhmä 2 tarkastelee pidempiaikaista demokraatiotyötä, kansainvälistä ulottuvuutta sekä jälleenrakennusapua Ukrainassa.

Työryhmä 1 aloittaa toimintansa tiedonkeruulla sekä todellisen avuntarpeen kartoittamisella ja järjestökentän mahdollisuuksien selvittämisellä. Työryhmä pyrkii konsultoimaan humanitäärisen avun järjestöjä, Ulkoministeriöitä, Sisäministeriöitä, Migriä, kuntia ja kaupunkeja mahdollisuuksien mukaan. Työryhmä pyrkii auttamaan mahdollisuuksien mukaan mm. Suomen ukrainalaisten omaa avustustoimintaa, esim. Ukrainalaisten yhdistys Suomessa ry:n avustuskeskusta Helsingissä.

<https://ukrainians.fi/fi/avustuskeskus/>

Työryhmä 2 pyrkii luomaan valmiuksia, tuottamaan osaamista ja jakamaan tietoa – joita tarvitaan sekä sodan jälkeiseen jälleenrakennukseen että tulevien kriisien kohtaamiseen. Toisena työryhmän tavoitteena on avuntarpeen kartoittaminen ja järjestöjen auttamispotentialin kohdentaminen globaalisti ja pitkäjänteisesti yhteistyössä Ulkoministeriön ja humanitääristen järjestöjen kanssa. Työryhmä miettii myös keinoja kansalaisyhteiskuntien ja demokratian vahvistamiseksi sekä tietoisuuden ylläpitämiseksi muista humanitäärisistä kriiseistä.

Työryhmä 1 aloitti toimintansa järjestäymiskokouksella 14.3. ja koontuu säännöllisesti viikoittain. Työryhmä 2 aloittaa toimintansa myöhemmin keväällä. Työryhmät paitsi viestivät järjestökentän suuntaan niin pyrkivät järjestämään tilaisuuksia sekä lisäämään keskustelua ja parantamaan tiedonkulkua yhteiskunnassa. Tavoitena on kohdata avun tarve oikea-aikaisesti ja tarpeen mukaisesti.

Ensimmäinen, apua Suomessa koordinoiva työryhmä 1 keräsi suuren määrän kiinnostuneita ja työryhmässä on 13 jäsentä. Jälkimmäisessä ryhmässä, kansainvälistä kysymystä sekä demokraatikysymystä tarkastelevassa ryhmässä on viisi jäsentä.

”Ukrainalaisten hätä on koskettanut meitä kaikkia syvästi. Suomalainen järjestökenttä on osa vapaan demokratiamme ja sivistyksemme syvintä ydintä ja eturintamaa. Yhdistysten halu auttaa juontaa juurensa tästä järjestöjä yhdistävästä palosta kohti parempaa maailmaa.”

– Severi Hämäri, Kriittisen korkeakoulun pj.

Nostoja Pyöreän pöydän chatistä:

”Kannattaa ajatella, että murheellisuudestaan huolimatta tämä kaikki on parhaimmillaan yhteiskuntarauhaa vahvistava ”liikekannallepano”. Kaikkia hyviä voimia yhteiskunnassa kootaan nyt yhteen. Normaaliarjessa emme aina muista toisiamme, vaan puuhailemme kukin omiamme.”

- Työ ihmisarvon puolesta: rasismia vastaan, humanitääristä apua tarpeen mukaan osapuolesta riippumatta. Myös demokrati-aa puolustavien instituutioiden vahvistaminen.
 - Kukin järjestö osaamisellaan - Kaikki yhdessä -periaate kuulostaisi varsin hyvälle. Säätiöt ja yhdistykset ”joutuvat” toimi-maan tarkoituksensa mukaisesti, joten tämä on hyvä huomioida. Yhteinen tavoite on kansalaisyhteiskunnan ja demokratian vahvis-taminen ja hädänalaisten tukeminen - nyt Ukraina erityisesti, mutta myös muut alueet, joissa apua tarvitaan - ja suomalaista osaamista.
 - Tukea Ukrainalaisille kansalaisyhteiskuntatoimijoille eri-tyisesti virallinen Suomi ei voi yhtä selkeästi tukea. Alueet mietittä-vä. Ukrainassa arvostetaan Suomea talvisodassa kokemamme takia. Voimmeko tukea vapaita medioita ja tiedonkulkua?
 - Tärkeä on myös pyrkiä kaikin keinoin tukemaan ukraina-laisten omaehtoista järjestäytymistä omien järjestöjen jne. kautta. Toimijuutta pitää tukea, ei synnyttää. Tällöin saadaan kenties par-haiten ”kaikki mukaan”. Demokratian tukemisen jne. kannalta on tärkeä, että syntyvä toiminta edistää Ukrainan asiaa eikä esim. lähde ”radikaloitumaan”.
 - Voisimme osallistua konkreettisen avun antamiseen, kun pakolaisia alkaa saapua suurissa määrin erilaisiin keskuksiin. Se voi olla esim yhdessä kokkailua, lasten kanssa puuhailua tms.
 - Yhdenvertaisuus, humanitäärinen apu perille koordinoi-dusti sekä riittävä tuki kaikille täällä oleville ja tarvitseville.
 - Pohdimme myös millaista psykososiaalista tukea voi-simme jakaa kanavissamme. Lisäksi pohdimme, miten maailmalla olevia verkostojamme voi tässä tilanteessa mahdollisesti hyödyntää.
 - Kaikilla oma roolinsa – yksi ei voi tehdä kaikkea (auttaa, rakentaa rauhaa jne). Kun koko maailma haluaa nyt auttaa Ukrai-nalaisia niin kannattaa miettiä mikä tuo aidosti lisäarvoa ja jolla oikeasti merkitystä. Joskus vaikeinta on hyväksyä se, että paras tapa auttaa on antaa muiden auttaa – jolloin toisten tukeminen ja/tai rahalahjoitukset ovat se paras keino.
 - Ukrainalaisten auttaminen tulee tapahtua heidän ehdoilla ja vastata heidän tarpeisiin ja toiveisiin ja tulee perustua paikal-listen asiantuntijoiden tekemien arvioihin ja suosituksiin. Avun tarve myös muuttuu humanitäärisen hädän osalta jatkuvasti. On ymmärrettävää ja hienoa että halutaan auttaa ja tukea ukrainalaisia mutta pitää varmistaa, että halu auttaa ja sen johdosta ryhdyttyihin toimiin oikeasti auttavat (*do no harm*) eivätkä vain tässä kaootti- sessa tilanteessa vaikeuta auttamista tai haaskaa resursseja. Kaikki apu ja tuki jota aidosti tarvitaan ja josta on hyötyä on tervetullutta, mutta näissä tilanteissa maltti on valttia.
-

”Kutsutaan näihin verkostoihin myös Suomessa asuvat ukrainalaiset ja venäjänkielisten ihmisten ryhmät. Ettemme puhuisi yli ja ohi ihmisten.”

”Ukrainassa on noin 2,5-3 milj vammaista ihmistä, monet heistä eivät ole kyenneet pakenemaan sodan jaloista. Olemme yhteydessä ukrainalaisiin vammaisjärjestöihin ja pyrimme auttamaan sitä kautta vammaisia. Voimme myös antaa tyhjiä asuntoja hätämajoitukseen. Myöhemmin mm. mahdollisuus auttaa sodassa vammautuneiden ihmisten kuntoutuksessa. Työtä asumispalveluyksiköissä.”

- Pitää tarkkaan miettiä miten mahdollisesti Suomessa perustettava (kansalaisjärjestöjen ja yksityishenkilöiden edustajista koostuva) työryhmä pystyy aidosti tuomaan lisäarvoa ”demokratian puolustamisen ja ukrainalaisten auttamisen koordinointiin” tilanteessa, jossa ”koko maailma” (niin valtiot kuin yritykset, järjestöt ja tavalliset ihmiset) osoittaa solidaarisuutta ja tukevat ukrainalaisia. Miten työryhmä voi edistää apua ja tukea Suomesta (en tarkoita että ei voisi vaan että mietitään mihin kannattaa satsata)? Onko tämä jotain mitä ei tehdä muualla – miten ukrainalaiset hyötyvät / saavat apua tästä mitä eivät saa muualta? Onko vastaavia ”työryhmiä” muualla maailmassa ja miten ovat osoittaneet kykenevän auttamaan tässä tilanteessa? Pitää pystyä (uskaltaa) tunnustamaan, että muut (valtiot, isot tai paikalliset järjestöt / kansalaisyhteiskunta, ukrainan ja demokratian ja avun asiantuntijat jne) saattavat ovat paremmissa asemassa tekemään sitä mitä nyt on halua tehdä.

- Kotimaassa voi varmasti olla paljon tarvetta johon voisi keskittyä: I) rasisminvastainen työ, II) mahdollisten Suomeen saapuvien ukrainalaispakolaisten tukeminen eri keinoin, III) työtä jolla tuetaan ihmisiä käsittelemään meneillään olevaa tilannetta ja pidetään huolta ihmisten kriisinkestokyvystä.

- Oikean tiedon, medialukutaidon ja hyvän keskustelun edistäminen. Käytännössä tilaisuudet, seminaarit, julkaisut, koulutukset, jne. Henkisen resilienssin tukeminen. Pitkäjänteinen sivistystyö rauhan ja demokratian puolesta. Myös kv yhteistyö ja muiden järjestöjen tukeminen kiinnostaa.

- Kaikki tieto ja mahdollisuudet toimia erityisesti vammaisten ym. tilanteen helpottamiseksi otamme mieluummin vastaan ja olemme siinä mukana.

- Jos puhutaan kansalaisjärjestöjen koordinoitua toiminnasta, näkisin kolme mahdollisuutta: 1) yhteinen varainkeruu - millä keinoin? 2) yhteinen viestintä ja tiedon levitys - mitä viestitään, 3) toimintojen koordinoiminen ja yhteen kokoaminen. Millaisia ”palvelupolkuja” olisi luotavissa toimijoiden kesken ja esim. mihin viranomaisiin yms. ollaan yhteydessä. Kansalaisareenassa on mahdollisuus saada laajasti tietoa eri järjestöille ja vapaaehtoistoimijoille. <https://vapaaehtoistyö.fi/fi> -palvelussa voi sekä ilmoittaa vapaaehtoistoiminnan tehtäviä, että ilmoittautua vapaaehtoiseksi.

- Tuo ”palvelupolkujen” koordinointi ja tunnistaminen on tosi tärkeä. Näitä on toki aiemminkin kartoitettu mutta olisi hyvä, jos toimijat hakisivat yhteistyön muodot kuntoon. Oltaisiin mahdollisimman virtaviivaisia heti aluksi. Lisäksi eri toimijoiden ”palvelut” ja muut resurssit olisi hyvä kartoittaa ja koordinoita. Uusiakin palveluja varmasti on tarpeen kehittää...

Keskustelussa esiin nostettuja linkkejä:

SPR : Miksi minun pitäisi lahjoittaa Ukrainaan rahaa – ei tavaraa?

<https://www.punainenristi.fi/lahjoita/miksi-minun-pitaisi-lahjoittaa-ukrainaan-rahaa--ei-tavaraa/>

SPR: ”Venäjän sotatoimet Ukrainassa saattavat järkyttää ajankohtaisia uutisia seuranneita”

<https://www.punainenristi.fi/hae-apua-ja-tukea/henkinen-ensiapu/ukrainan-kriisi-voi-jarkyittaa-mielta/>

Faktabaarin ensiapua suomalaisille Ukraina disinformaation seurantaan kansainvälissä verkostoissa (ml Ukrainalaiset kollegat) infomaatiolukutaidon puitteissa:

<https://faktabaari.fi/venaja-pyrkii-levittamaan-propagandaansa-myos-suomeen/>

Setlementtiliitto ”Maailma odottaa ihmistä”

<https://setlementti.fi/ajankohtaista/maailma-odottaa-ihmista/>

Maailmankuvalehden kirjoitukset Ukrainan tilanteesta

<https://www.maailmankuvalehti.fi/?s=ukraina>

Elm-Magazine 14.3. 2022 “A strong civil society plays a significant role in Ukraine now”
Oleg Smirnov from the Ukrainian educational NGO IDCIR talks about their work supporting citizens caught in a war.

<https://elmmagazine.eu/news/a-strong-civil-society-plays-a-significant-role-in-ukraine-now/>

Tilaisuuden järjestäjä ja tiedustelu:

Kriittinen korkeakoulu

Albertinkatu 27 a B 12

00180 Helsinki

info@kriittinenkorkeakoulu.fi

puh: 040 552 5959, ma-to klo 12-14

www.kriittinenkorkeakoulu.fi

**Kriittinen
Korkeakoulu**
